

3. Директива Європейського Економічного Союзу (ЄЕС) "Про запобігання використання фінансової системи для цілей відмивання грошей" (91/308/ЄЕС)// Офіційний Вісник Європейських Співтовариств № L 166/83 від 28.06.1991.

4. Рымарук А.И., Лысенков Ю.М., Капустин В.В., Синянський С.А. под редакцией профессора Рымарука А.И. Отмывание грязных денег: международные и национальные системы противодействия. – К.: Юстиниан. – 2003. – 544 с.

5. Бекряшев А.К., Белозеров И.П., Бекряшева Н.С., Леонов И.В. Теневая экономика и экономическая преступность: Электронный учебник. – <<http://newasp.omskreg.ru/bekryash/>>.

6. Боротьба з відмиванням грошей. Міжнародний досвід і уроки для Росії: Аналітична записка від 12 вересня 2000 р// [http:// opres.ru](http://opres.ru).

7. Доля Л.М. Легалізація ("відмивання") доходів, отриманих злочинним шляхом, як міжнародна проблема// Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2001, № 4. – С. 51 56.

8. Указ Президента України "Про положення про Державний комітет фінансового моніторингу України" від 24.12.2004 р. № 1527/2004.

9. [http:// www.moneylaundering.com](http://www.moneylaundering.com)

10. [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

УДК 658.91 Асист. С.М. Лихолат; студ. І.І. Кондратьєва – Львівська КА

СТАНОВЛЕННЯ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН В АПК УКРАЇНИ

Розглянуто організаційні засади становлення лізингу АПК; ринок лізингових послуг; проблеми створення державних лізингових компаній.

Ключові слова: лізинг, фінансовий ринок, посередники, лізингові поставки, лізингові послуги.

Assist. S.M. Lykholat; stud. I.I. Kondratjeva – Commercial Academy of L'viv

Becoming of leasing relations in agricultural complex are covered of Ukraine

Organizational bases of introduction leasing in agricultural complex are covered; market of leasing services; problems of creation of state leasing companies.

Keywords: Leasing, financial market, mediators, leasing deliveries, leasing services.

Одним із видів підприємницької діяльності лізинг виник у 1952 р. в США й набув досить стрімкого поширення у багатьох країнах світу. Через лізингові операції фінансується 1/3 приватних інвестицій у країнах із розвинутою економікою і майже 1/8 приватних інвестицій в світі. У США в лізингу перебуває 45 % виробничого устаткування, у ФРН – 18 %, в Японії – 3 % [1, с.28]. В Україні обсяг лізингових інвестицій за останні кілька років зріс майже на 30 %, але водночас не перевищує 10-12 % загальної потреби в них [2, с. 64].

На сучасному етапі розвитку економічної системи лізинг – це успішна форма взаємодії банківських структур з реальним сектором економіки, який забезпечує доступ до передової техніки і найкращих світових технологій не тільки в період економічного зростання у різних країнах, а й в умовах спаду розвитку, навіть такого, в якому опинився агропромисловий комплекс України.

На сьогодні на українському фінансовому ринку діють дві групи посередників. Перша – так звані псевдолізингодавці, які продають техніку під виплату. Замість звичайної схеми – взяти кредит, придбати техніку та передати її в лізинг, лізингодавці використовують схему: купують основні засоби у виробників на умовах товарного кредиту, а потім передають їх лізингоотримувачам на умовах продажу під виплату. Це відбувається через те, що вітчизняні

лізингові компанії мають проблеми з пошуком кредитних ресурсів. Друга група посередників – це лізингодавці, які надають справжній фінансовий лізинг.

На даний час за лізинговою схемою в аграрному секторі послуги надавали компанії, яких зареєстровано 30, щоправда, тільки 10 реально причетних до лізингового бізнесу. Потенційна місткість ринку лізингових послуг в Україні становить 12-14 мільярдів доларів. Значну частину лізингових послуг посідають національна акціонерна компанія "Украгролізинг" (26 обласних філій) і ВАТ "Лізингова компанія Укграгромашінвест" (10 регіональних центрів).

Нині найактивнішим учасником ринку лізингових послуг є державні лізингові компанії, які використовують для цієї справи бюджетні кошти. Вони не залежать від кон'юнктури ринку капіталу, як приміром, комерційні лізингові компанії, яких в українському аграрному секторі – одиниці. Ці кошти практично не укладають угод фінансового лізингу, підміняючи їх сурогатними операціями, зазвичай із елементами фінансового оперативного лізингу, товарного кредиту, договорів на умовах продажу відтермінуванням платежів тощо. Дослідження лізингових відносин та пошуком домінуючих тенденцій в АПК присвятили свої роботи такі відомі вчені як В. Апопій [5], В. Курнаєв [1], О. Ляхова [2], В. Поплавський [3] та ін.

Для технічного переоснащення сільськогосподарських підприємств Постановою КМ України №1031 від 18.09.1997 р. створено Державний лізинговий фонд, метою якого є поліпшення матеріально-технічного сервісного забезпечення сільського господарства. Ця постанова передбачає, що кошти державного фонду мають використовуватися на придбання вітчизняної сільськогосподарської техніки, правонаступником якого нині є НАК "Украгролізинг". Вона працює з кількома десятками виробників вітчизняної сільськогосподарської техніки, серед них: ВАТ "ХТЗ", ВАТ "Одесасільмаш", ВАТ "Херсонські комбайни", концерн "Лан", ДП "Завод ім. Малишева", ВАТ "Тернопільський комбайновий завод" й інші. Усі вони випускають найрізноманітнішу сільськогосподарську техніку і на засадах агролізингу можуть забезпечувати сільськогосподарське виробництво.

Таким чином, на принципах державного агролізингу сільськогосподарським підприємствам України було поставлено понад 10 тисяч одиниць різних машин і ґрунтообробної техніки на суму 523 млрд. грн. Проте, масштаби лізингових поставок далеко не вичерпують потреб сільськогосподарських товаровиробників. Наприклад, це заявки на зернозбиральні комбайни, потреба у яких була задоволена у 1999 р. тільки на 2,4 %, а у 2001 р. на 3,6 %. Внаслідок чого обсяги державного агролізингу ще не досягли необхідних розмірів, які б давали підставу говорити про його відчутний вплив на стан технічного оснащення агропромислового виробництва.

Створення державної лізингової компанії – це обов'язковий елемент державної програми розвитку лізингу, але підходи до її фінансування недосконалі: не дотримується термін надходження коштів від приватизації державного майна; значна частина бюджетних позик не повертається; спостерігається хронічна несплата лізингових платежів; створюються несприятливі умови для реалізації програми державного лізингу.

Табл. 1. Обсяги поставок техніки сільськогосподарським підприємствам за агролізингом, [4]

Сільськогосподарські машини, одиниць	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.
Трактори	797	2217	23	677
Зернозбиральні комбайни	72	36	41	99
Кормозбиральні комбайни	94	101	5	10
Бурякозбиральні комбайни	146	133	1	32
Плуги	390	1007	20	162
Культиватори	62	301	154	218
Комбіновані ґрунтообробні машини	144	814	82	239
Сівалки	128	445	92	200
Інші машини	222	713	72	285
Усього	2055	5767	490	1922

Щодо вигідності агролізингу, то її необхідно розглядати принаймні з трьох позицій. З точки зору сільськогосподарського виробника це вигідно, бо селянин отримує у кредит на 5 років техніку (за яку, на жаль, не завжди сумлінно розраховується). Тоді, як для лізингодавця – ні, бо 5 % ставка встановлена адміністративним способом, не забезпечує необхідного обігу недержавних коштів, аби компенсувати нерентабельність лізингових операцій і покрити витрати на ремонт техніки. Для виробників сільськогосподарської техніки лізинг ефективний, бо проблему придбання селянами дорогих машин у країні не розв'язано й досі. З іншого боку, такий лізинг зменшує зацікавленість покупців у прямих договорах купівлі – продажу.

Кризова ситуація в агропромисловому комплексі спричинила значне скорочення виробництва сільськогосподарської продукції, істотне зниження матеріально – технічного потенціалу, істотне зменшення платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників, що стало однією з причин згортання випуску машинобудівними підприємствами технічних засобів.

Розширення агролізингової діяльності гальмується недостатнім її фінансуванням. Так, за період з 1998 по 2001 рр. для здійснення лізингових операцій надійшло тільки 442 млн. грн. і це незважаючи на те, що застосування агролізингу має істотні переваги перед банківськими кредитами (використання зернозбирального комбайна КЗС-9 "Славутич" на умовах фінансового лізингу обходиться сільськогосподарським підприємствам – лізингоотримувачам на 70 % дешевше, ніж придбання цієї машини за рахунок довгострокового банківського кредиту).

Для підтримки вітчизняних аграріїв потрібен не досконалий механізм розподілу бюджетних коштів, а повноцінний розвиток лізингової індустрії, що має формування на засадах ринкової конкуренції за участю як державних компаній, так і комерційних. Для активації діяльності комерційних лізингодавців держава мала б застосувати пільгове оподаткування і спрощене вітчизняне законодавство.

Згідно з цим законом, комерційний банк може бути як лізингоотримувачем, так і лізингодавцем, здійснюючи проекти з модернізації. Однак чинне законодавство України до деякої міри обмежує переваги лізингу, особливо коли банк виступає лізингодавцем самостійно. Це зумовлено тим, що комер-

ційний банк здійснює лізингові операції тільки за рахунок власних коштів. Крім того, для банку лізингова операція не є пільговою, тому лізинговий рахунок підлягає резервуванню на випадок можливих збитків.

Отже, банкам доцільно створювати власні лізингові компанії. Для цього здійснення лізингових операцій банком потрібні великі кошти для закупівлі сучасної техніки й устаткування. Комерційні банки мають необхідні ресурси, тому лізинговий бізнес міг би стати вигідною сферою вкладення капіталів і отримання додаткових прибутків.

На загальнодержавному рівні розвиток лізингу – це не тільки засіб стимулювання реалізації нової техніки, пришвидшення оновлення фондів, а й інтенсифікація розвитку національної економіки в цілому, підвищення її якісного рівня.

Література

1. Курнаєв В. Можливості, проблеми і перспективи лізингу в Україні// Економіст. – 2000, № 6. – 28 с.
2. Ляхова О. Суб'єкти ринку лізингових послуг в Україні// Фінанси України. – 2000, № 11. – 64 с.
3. Поплавська Ж. В., Поплавський В.Г. Фінансовий лізинг в агросфері// Фінансовий ринок. – 2005, № 8. – С. 91-93.
4. Статистичний щорічник України за 2001 рік. – К.: Техніка. – 2002.
5. Анопій В. Соціальні проблеми розвитку села// Вісник ЛКА: Серія економічна. – Львів: В-во ЛКА. – 2002, № 12. – С. 63-67.

УДК 658.155.2:334.722.8

М.В. Топчак; І.А. Маринич – Львівська КА

ДИВІДЕНДНА ПОЛІТИКА ЯК СТРАТЕГІЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА У СФЕРІ РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ

Розглядається проблема розподілу прибутку, а також дивідендна політика, яка є стратегією акціонерного товариства у сфері розподілу прибутку.

M.V. Topchak; I.A. Marynych – Commercial Academy of L'viv

Dividend policy as strategy of joint-stock company in the field of division of income

The problem of division of income, and also dividend policy which is strategy of joint-stock company in the field of division of income, is examined in this article.

Виклад основного матеріалу. Проблема ефективності розподілу прибутку підприємств – одна з найбільш дискутованих у сфері фінансового менеджменту в останні роки.

Процес розподілу прибутку підприємства має багаторівневий характер і залежить від багатьох чинників. Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, має бути розподілено на дві основні частини: фонд виплати-винагороди власникам підприємства у формі дивідендів на акції або у формі процентів на пайові внески; фонди розвитку підприємства в наступному періоді. Процес такого розподілу прибутку називається дивідендною політикою підприємства, варіанти якої визначають його власники та фінансові менеджери. Дивідендна політика – найважливіша ознака, за якою акціонерні